

За първи път: Ученици в архива за документите на Държавна сигурност

Написано от Христо Христов
Понеделник, 09 Май 2016 20:34

Ученици от 8-ми и 10-ти клас от СОУ „Христо Ботев“ и СОУ „Козма Тричков“ във Враца, придружени от своите учители по история, станаха първите средношколци в България, които посетиха Централизирания архив за документите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на БНА от периода на тоталитарното управление на БКП и се запознаха с функционирането му и дейността на Комисията по досиетата.

Това стана в понеделник, 9 май 2016 г. (деня на Европа), избран от преподавателите във Враца като ден за патриотично възпитание на учениците.

Посещението им в Централизирания архив, [изграден от Комисията по досиетата в Банка през 2011 г.](#), е инициатива на община Враца, която от началото на годината организира серия от мероприятия за запознаване на младите хора и обществеността в града с факти и подробности за тоталитарния комунистически режим.

Написано от Христо Христов
Понеделник, 09 Май 2016 20:34

Тази нова политика на общинската администрация стана възможна, след като на последните местни избори през във Враца за кмет беше избран 35-годишният Калин Каменов (ГЕРБ).

Средношколците бяха посрещнати от председателя на Комисията Евтим Костадинов и зам.-председателя Айруш Хаджи. Пред гостите Костадинов представи закона за разкриването на архивите на Държавна сигурност.

Акцент беше поставен върху постигането на политическия и обществен консенсус за приемането на такова законодателство през 2006 г., след поредната злоупотреба с досиетата от страна на представител на БСП (Румен Петков) и малко преди България да бъде приета за член на Европейския съюз.

Председателят на Комисията разказа за смисъла от разкриването на принадлежността към тоталитарните комунистически служби на лица, заемали, заемали или кандидатиращи се за ръководни постове в законодателната, изпълнителната, съдебната и местната власти, а така също и в медиите, банките, сферата на образованието и други обществени сектори, обхванати от закона.

Написано от Христо Христов
Понеделник, 09 Май 2016 20:34

„Наваксахме много изгубено време, защото предходното законодателство и създадените с него комисии бяха нефункциониращи”, обясни Евтим Костадинов.

Той обясни, че втората задача на ръководената от него Комисия е била събере в Централизирания архив документите на тоталитарните служби, за да може да бъдат съхранени и да се осигури законен достъп до тях на желаещите да се запознаят с тях и да ги изследват.

Той подчерта, че през вторият 5-годишен мандат на Комисията, започнал от 2012 г., нейните членове и администрация работят за популяризирането на архивите чрез активна издателска дейност, която вече надхвърля 30 документални сборници.

По думите му работещият закон и работещата Комисия са една от причините са постоянните атаки срещу тях от разрични политически представители и бивши служители на тоталитарните служби.

Зам.-председателят на Комисията Айруш Хаджи, който е една от жертвите на „възродителния процес” в село Корница през 70-те години и в резултат на съпротивата е осъден и лежал в затвора, разказа от първо лице за преживените репресии и унижения от Държавна сигурност и режима на БКП.

Написано от Христо Христов
Понеделник, 09 Май 2016 20:34

„Не мога да се съглася с този преход, който беше направен от тоталитарен строй към демокрация в България, при който финансовите ресурси на държавата отидоха в ръцете на хора от Държавна сигурност, а днес вече са в техните наследници”, заяви Хаджи.

Той призова младите хора да бъдат активни граждани и се борят за постигане на истинска демокрация, при която сами да контролират своето настояще и бъдеще.

„Както сме последни по всички показатели в Европа, така сме и последни с отварянето на досиетата”, допълни зам.-председателят, който е убеден, че ако архивите на тайните комунистически служби са били отворени по-рано преходът е цял да бъде друг.

Пред учениците беше представена информация за широкия достъп до архивите, а също така и за международната дейност на Комисия в контекста на общоевропейския процес на отварянето на архивите на тоталитарните служби в страните от бившия Източен блок и на мрежата на институции в Европа, натоварени с тази задача.

През гостите беше представена и богатата издателска дейност на Комисията, след което те имаха възможност да се запознаят с дейността в Централизирания архив и да разгледат едни от най-важните сектори в него – местата за съхранение на архивите и картотеката на сътрудниците на ДС.

В картотеката учениците и учителите им по история бяха запознати с функционирането на оперативния отчет, чрез който Държавна сигурност е водила делата на агентурата и разработките срещу противниците на режима на БКП.

Гостите зададоха множество въпроси – от това как точно Комисията извършва проверката на лицата, подлежащи на такава по закона, през това къде е най-силно присъствието на ДС, до подробности, свързани с достъпа до досиетата и дали има изключение на документи, които остават секретни.

До момента [Централизираният архив в Баня е посещаван само от организирани групи студенти](#)